

NORGES HØYESTERETT

Den 3. mai 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-00945-A, (sak nr. 2013/34), straffesak, anke over dom,

A (advokat Brynjulf Risnes)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Asbjørn Eritsland)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder straffutmåling for voldtekt og legemsbeskadigelser begått i forbindelse med pengeinnkreving.
- (2) A ble 13. februar 2011 satt under tiltale ved Jæren tingrett for voldtekt til samleie, to legemsbeskadigelser og brudd på våpenloven.
- (3) Jæren tingrett avsa 11. juni 2012 dom med slik domsslutning:
  - "1. A, født 17.09.1986, dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 1. ledd bokstav a jf. § 2. ledd bokstav a, straffeloven § 229 1. straffalternativ jf. § 232 (to tilfeller), og våpenloven § 33 1. ledd 1. pkt. jf. § 31 1. ledd jf. forskrift av 25.06.09 nr. 904 § 9, alt sammenholdt med straffeloven §§ 62 1. ledd og 63 2. ledd, til en straff av fengsel i 6 – seks – år.
Til fradrag i straffen kommer et varetektsfradrag på 228 – tohundreogtjueåtte – dager.
  2. A dømmes til innen 14 – fjorten – dager å betale erstatning til B med kr 12.942 – tolv tusen ni hundre og førtito – for påførte utgifter,

kr 165.709 – etthundreogsekstifemtusensjuhundreogni – for tap i fremtidig inntekt, og
 kr 175.000 – etthundreogsyttifemtusen – i oppreisning,
 totalt kr 353.651 – trehundreogfemtifetusensekshundreogfemti.

3. A dømmes til innen 14 – fjorten – dager å betale erstatning til C med kr 6.749 – sekstusensjuhundreogfjortitni – for påførte utgifter, og kr 40.000 – førtitusen – i oppreisning, totalt kr 46.749 – førtisekstusensjuhundreogførtini."

- (4) A anket til Gulating lagmannsrett over saksbehandlingen og straffutmålingen. Saksbehandlingsanken førte ikke frem, og lagmannsrettens flertall kom til at straffen skulle skjerpes til fengsel i syv år og seks måneder. Mindretallet stemte for at straffen skulle settes til syv år. Uenigheten skyldtes særlig betydningen av at A har erkjent de handlinger han er tiltalt for. Lagmannsrettens dom 4. desember 2012 har slik domsslutning:

"1. I Jæren tingretts dom av 11. juni 2012 gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – syv – år og 6 – seks – måneder.

Til fradrag i straffen kommer 405 – firehundreogfem – dager for utholdt varetekt.

2. I Jæren tingretts dom av 11. juni 2012 gjøres videre den endring at oppreisningserstatningen til C settes til kroner 100 000 – kroneretthundretusen."

- (5) A anket til Høyesterett over straffutmålingen. Han begjærte også ny behandling av et sivilt krav. Høyesteretts ankeutvalgs henvisningsbeslutning 8. februar 2013 har slik slutning:

"Anken tillates fremmet for så vidt gjelder straffutmålingen. Straffutmålingen skal prøves på grunnlag av det faktum som er lagt til grunn av lagmannsretten.

Det gis ikke samtykke til ny behandling av det sivile kravet i straffesaken for Høyesterett."

- (6) Påtalemyndigheten har ikke anket, men har for Høyesterett gjort gjeldende at straffen bør skjerpes til åtte år.

- (7) *Mitt syn på saken*

- (8) A er født 17. september 1986 i Tsjetsjenia. Han kom til Norge som asylsøker, og har to mindreårige barn her. Han er ikke tidligere straffedømt.

- (9) Når det gjelder sakens faktiske side, har lagmannsretten i vid utstrekning sitert fra tingrettens dom hvor det blant annet heter:

"Lørdag 10.09.11 ca. kl. 06.30 fikk politiet melding om at det hadde funnet sted vold og voldtekt i ----gata -- i X. En politipatrulje dro til stedet og påtraff først de fornærmede B og C, som var kjæresten, i nabohuset og ble forklart hva som hadde skjedd. Begge ble kjørt til legevakten. Deretter dro politiet tilbake til leiligheten i ----gata -- hvor de traff den tredje fornærmede, D. Gjerningsmannens identitet var ukjent for politiet, som først i begynnelsen av november fikk opplysninger som identifiserte ham. Tiltalte A ble så pågrepet 04.11.11, og har siden sittet i varetekt.

...

Fornærmede B forklarte at hun ble kjent med fornærmede C i 2010, og at hun siden ofte var på besøk hos ham, den siste tiden mens han bodde i ----gata -- sammen med fornærmede D. Natt til 10.09.11 lå de fornærmede B og C og sov på et soverom i kjelleretasjen. I 06-tiden våknet hun først av at noen banket på ytterdøren til boligen, og våknet på ny rett etter av bråk i etasjen over.

Da B og C så kom opp i etasjen over, satt fornærmede D blodig og forslått i en stol. Tiltalte stod over ham og gjentok mange ganger at D skulle betale kr 30.000 som han skyldte, mens han gjentatte ganger slo D i ansiktet. Da B ba tiltalte roe seg for at de sammen kunne prøve å finne en ordning, ble han truende også overfor henne. Da også C blandet seg inn, slo tiltalte ham over ende med et knyttneveslag mot ansiktet. Deretter slo han påny også D flere ganger i ansiktet med knyttet hånd, og kommanderte både han og C til å sette seg på golvet opp mot en vegg.

Etter så å ha spurt B om hvem hun var, trakk han henne med inn på et naborom. Da C protesterte mot dette, slo tiltalte ham på ny. Inne på siderommet ble B kommandert ned på kne, og tiltalte krevde at hun utførte oralsex med ham. Da hun protesterte, tok tiltalte tak i håret hennes og presset henne ned. Tiltalte presset så penis så langt inn i svelget hennes at hun fikk brekningstendenser. Deretter måtte hun kle av seg og legge seg på magen på golvet hvoretter tiltalte voldtok henne analt. Dette var så smertefullt at hun skrek. Mens tiltalte deretter kommanderte henne til å suge ham minst 2 ganger, samt til å ligge i ulike stillinger hvorunder han også gjennomførte et vaginalt samleie med henne, var han også ute av rommet et par ganger. Underveis ble hun spurt om hun likte det han gjorde, og tiltalte uttrykte også at dette var en dag hun aldri ville glemme. Hun oppfattet det slik at tiltalte ikke hadde 'glede' av handlingene, men at han begikk handlingene for å skade/skremme D og C.

Til slutt fikk hun kle på seg, og etter at både tiltalte og D var ute av leiligheten, så B og C sitt snitt til å løpe fra stedet og inn i noen nabohager hvor de gjemte seg inntil bilen tiltalte var ankommet i, kjørte bort. Han hadde da først også kommet tilbake og knust et par vinduer i kjelleren. Deretter banket C og B på hos en nabo, hvor de fikk komme inn, og hvorfra politiet ble varslet.

Fornærmede C bekreftet hva B forklarte skjedde i stuen. Også han så at D ble slått flere ganger mens tiltalte gjentatte ganger krevde at D betalte kr 30.000. For C fremstod tiltalte sterkt neddopet på alkohol og kokain. Han bekreftet også at tiltalte, etter å ha tatt med seg B inn på siderommet, kom ut et par ganger, og i hvert fall ved en anledning tildelte D og ham flere slag. Han hørte også B skrike fra naborommet.

...

Til politiet har fornærmede D forklart at da han lukket opp for tiltalte aktuell morgen, ble han umiddelbart slått med knyttet hånd to ganger og dyttet inn i stuen, samtidig som tiltalte krevde ham for penger."

(10) I lagmannsrettens dom er enkelte sider av handlingsforløpet utdypet noe. Det fremheves blant annet at overgrepene mot B og C ble innledet etter at de kom opp fra underetasjen og ba A, som var ukjent for dem, om å roe seg. Da C oppfattet at A kom truende mot kjæresten hans og gikk vergende imellom, ble han "slått brutalt ned med et knyttneveslag mot hodet og mistet bevisstheten en kort tid".

(11) Om det videre forløpet heter det i lagmannsrettens dom:

"Da A med et nakketak hadde tvunget B inn på soveværelset etter å ha svimeslått kjæresten hennes, sa han først til henne at hun ikke behøvde å være urolig for han skulle bare ha penger av D. Deretter kom overgrepene og fornedrelsene. D og C var

slått ut av spill og satt opp ved en vegg fratatt sine mobiltelefoner. Voldtektsrekken ble avbrutt ved at A gikk ut til de passiviserte mennene og så til at de fortsatt var ute av spill og for å se om presset hadde vært sterkt nok til at D presterte det forventete pengeoppgjøret."

- (12) Lagmannsretten fremhever også at C hørte kjærestens "hjerteskjærende skrik" uten å kunne gjøre noe for å hjelpe.
- (13) Lagmannsretten har, i likhet med tingretten, funnet det bevist at As hensikt med volds- og overgrepshandlingene var pengeinnkreving. Det heter om dette i dommen:
- "Lagmannsretten finner det bevist utover enhver rimelig tvil at så vel de grove voldtektene som de grove legemsbeskadigelsene var ledd i ett og samme 'torpedooppdrag' som skulle presse D til å betale utestående narkotikagjeld. De to andre fornærmede hadde intet med ugjerningsmannen å gjøre, og sistnevnte misbrukte dem kynisk som *midler til utpressing* uten noen respekt for deres menneskeverd og fysiske og psykiske integritet."**
- (14) A har gjort gjeldende at han i ettertid ikke kan forstå sin brutale opptreden, og at han må ha handlet under påvirkning av et berusende eller bedøvende middel som ble lurt i ham. Hans anførsel om dette, og om at straffeloven § 56 første ledd bokstav c kommer til anvendelse, ble forkastet av lagmannsretten. Retten fremhever derimot at han "... utførte 'torpedooppdraget' med en total kontroll over tre mennesker og på en måte som om han mestret alt", og at de fornærmede opplevde at han hadde "stålkontroll".
- (15) Det fremgår av lagmannsrettens dom at D og C som følge av As knyttneveslag blant annet hadde hevelser, sår og hudavskrapninger i ansiktet. Begge fikk slått løs en tann. Lagmannsretten legger til grunn av voldshandlingene var uprovoserte og hadde preg av mishandling slik at straffeloven § 232 kom til anvendelse.
- (16) Erklæringer fra lege og psykiater viser at C etter hendelsen har slitt med apati, depresjon, nedsatt selvtillit, skyldfølelse og søvnproblemer. Av en erklæring fra 9. april 2013 fremgår at han "fortsatt tenker på voldshendelsen hver eneste dag" og har søvnvansker på grunn av dette.
- (17) Det fremkommer av uttalelser fra psykologspesialister at B som følge av overgrepet har blitt påført psykiske skadevirkninger som fortsatt svekker hennes livskvalitet og hemmer livsutfoldelsen. Hun har blant annet måttet avslutte skolegang, har konsentrasjonsvansker og har trukket seg tilbake fra sosiale relasjoner.
- (18) Jeg går så over til straffutmålingen.
- (19) Den særdeles grove voldtekten og legemsbeskadigelsene inngår i et brutalt, kynisk og terroriserende handlingsmønster og må ses i sammenheng ved fastsettelsen av straffen.
- (20) Selv om den endelige bedømmelsen således må skje under ett, er det naturlig å ta utgangspunkt i voldtektsforbrytelsen. Overgrepet mot B kom helt overraskende, fra en fullstendig fremmed og har slik sett felles trekk med en overfallsvoldtekt. Sammen med voldsutøvelsen mot de to andre må det hele ha vært meget skremmende for henne. Gjerningsmannens utnyttelse av B som ledd i hans pengeinnkreving, hans totale kontroll over situasjonen og elementet av frihetsberøvelse må også veie tungt ved straffastsettelsen. Det er etter mitt syn klart at det i vår sak foreligger slike skjerpene

omstendigheter at straffen etter forarbeidene ikke skal være under fengsel i seks år, jf. Prop. 97 L (2009–2010) side 19. Med den nære sammenheng det er mellom de straffbare handlingene, er det ikke hensiktsmessig å gå inn på hvor mye strengere enn dette straffen ville blitt om voldtekten skulle bedømmes isolert.

- (21) Det er i vår sak heller ikke foranledning til å angi et særskilt straffenivå for de to legemsbeskadigelsene. Jeg nevner imidlertid at det ved straffastsettelsen må tillegges atskillig vekt at C uforskyldt ble dratt inn i et oppgjør om narkotika hvor han – i tillegg til den brutale volden han selv ble utsatt for – også ble satt ut av stand til å beskytte sin kjæreste og måtte overhøre hennes smerteskrig. Det er videre generelt grunn til å reagere strengt overfor såkalt torpedovirksomhet ved inndriving av narkotikagjeld, jf. Rt. 2009 side 1365 avsnitt 29.
- (22) Etter dette er jeg kommet til at en samlet straff av ubetinget fengsel i omkring åtte år som utgangspunkt er et passende nivå i denne saken. Spørsmålet er så om det bør gjøres fradrag i straffen fordi A har tilstått de handlinger han er tiltalt for, jf. straffeloven § 59 annet ledd.
- (23) Den samlede lagmannsrett har lagt til grunn at tilståelsen er forbeholden. Det er jeg enig i. Selv om tiltalte etter noe tid vedgikk å ha begått voldtekt og legemsbeskadigelser som angitt i tiltalen, mangler en erkjennelse av de momenter som gjør hans handlinger ekstraordinært straffverdige. Blant annet har han ikke vedstått seg innkreving av narkotikagjeld og bruk av utenforstående personer som middel til å oppnå dette.
- (24) Ut fra bevissituasjonen kan jeg ikke se at tilståelsen kan ha lettet etterforskningen i nevneverdig grad, eller at den har hatt særlig betydning for de tidligere domstolers bedømmelse av de faktiske forhold og tiltaltes skyld.
- (25) Slik denne saken lå an var det ingen risiko for at hovedpunktene i Bs forklaring om As seksuelle overgrep kunne trekkes i tvil. Jeg antar derfor at tilståelsen i begrenset grad har kunnet lette fornærmedes situasjon i vår sak.
- (26) Det er imidlertid på det rene at As tilståelse har medført en viss prosessøkonomisk gevinst, og jeg er kommet til at et passende fradrag kan være om lag et halvt år.
- (27) Min konklusjon er etter dette at den straff lagmannsretten fastsatte – ubetinget fengsel i syv år og seks måneder – er en riktig reaksjon. Anken må følgelig forkastes.
- (28) Jeg stemmer for denne

DOM :

Anken forkastes.

- (29) Dommer **Bårdsen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (30) Dommar **Utgård:** Det same.
- (31) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (32) Justitiarius **Schei:** Likeså.

(33) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: